

QORTI CIVILI (SEZZJONI TAL-FAMILJA)

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tas-27 ta' Jannar, 2005

Citazzjoni Numru. 1271/2002

Bridget Scinto

vs.

**Dr. Vincent Galea u I-P.L. Liliana Buhagiar li b'digriet
tat-3 ta' Dicembru 2002 gew appuntati bhala kuraturi
deputati sabiex jirraprezentaw lill-imsiever Louis
Scinto**

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 11 ta' Novembru 2002 a fol.
1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu fit-8 ta' Dicembru tas-sena elf
disa mijas u tmienja u tmenin (1998) bit-rit civili biss skond
ma jirrizulta mill-anness certifikat hawn mehmuz immarkat
Dok. "A";

Illi minn dan iz-zwieg huma ma kellhomx tfal;

Illi fl-10 ta' Marzu tas-sena elfejn (2000) il-kontendenti ottjenew is-separazzjoni personali in forza ta' sentenza mogtija minn dina I-Onorabbbli Qorti hawn mehmuza w immarkata bhala Dok. "B";

Illi dan iz-zwieg kien gie celebrat b' mod affrettat hafna minghajr preparazzjoni ta' xejn u minghajr ma kien hemm sentimenti sinciera ta' mhabba lejn xulxin u dana kif jirrizulta mill-istess sentenza tal-Qorti Dok. "B";

Illi fil-fatt il-kontendenti lanaqas biss kieni ilhom jafu lil xulxin ghal xahrejn qabel ma nghaqdu fiz-zwieg u l-attrici kienet sittax-il sena izghar minnu;

Illi anke minhabba d-disposizzjoni religjuza tal-konvenuti huwa membru tal-mormoni, ma kienx ihares lejn iz-zwieg bhala rabta monogama u dejjiema;

Illi mill-bidu nett taz-zwieg , il-kontendenti qatt ma ghexu flimkien, wahedhom u ghal rashom il-hajja normali ta' koppja mizzewga;

Illi ghalhekk il-kunsens taz-zewg partijiet fil-mument taz-zwieg kien vizzjat b' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg u dana **ai termini tal-artikolu 19 (1) (d) Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi *inoltre* l-kunsens taz-zewg kontendenti kien fil-mument taz-zwieg ivvizzjat *stante* li nkiseb bl-eskluzjoni posittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg u dana **ai termini tal-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi *inoltre* l-istess kunsens tal-kontendenti kien ivvizzjat *stante* li fil-mument taz-zwieg ma kellhomx setghat

Kopja Informali ta' Sentenza

intelletwali jew ta' rieda bizzejhed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg u dana **ai termini tal-artikolu 19 (1) (h) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi ghalhekk iz-zwieg ikkontrattat bejn il-kontendenti fit-8 ta' Dicembru tas-sena 1988 huwa null u bla ebda effett fil-ligi;

Illi, l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkontrattat fit-8 ta' Dicembru 1988 huwa null u bla effett fil-ligi u taghti dawk il-provvedimenti kollha mehtiega illi jkunu opportuni f' dan ir-rigward;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li minn issa qed jigi ngunt personalment biex jidher ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attrici, il-lista tax-xhieda w il-lista tad-dokument minn fol. 3 sa 5 tal-process.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat ir-rikors ta' Bridget Scinto, datat 11 ta' Novembru 2002, a fol 20, fejn talbet lil din l-Onorabbi Qorti jogghobha, tawtorizza l-hatra ta' kuraturi deputati sabiex jirraprezentaw lill-assenti Louis Scinto, prevja l-hrug tas-soliti bandi.

Rat id-digriet datat 11 ta' Novembru 2002, fejn il-Qorti ordnat il-hrug tas-soliti bandi.

Rat id-digriet datat 3 ta' Dicembru 2002, fejn gew nominati Dr. Vincent Galea u I-P.L. Liliana Buhagiar bhala kuraturi ghall-finijiet kollha tal-ligi.

Rat id-digriet tal-affidavit moghti fis-6 ta' Jannar 2003 fejn il-Qorti pprefiggiет lill-attrici sittin (60) gurnata sabiex tipprezenta l-provi kollha li tista' permezz tal-procedura tal-affidavit.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti kuraturi deputati, datata 6 ta' Frar 2003, a fol. 35 tal-process fejn ecceppew bir-rispett:-

1. Illi huma m'humiex edotti mill-fatti u jirriservaw minn issa d-dritt tagħhom li jressaq dawk l-eccezzjonijiet opportuni fi stadju ulterjuri;
2. Illi salv' eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-Dr. Vincent Galea u I-P.L. Liliana Buhagiar, il-lista tax-xhieda u l-elenku tad-dokumenti a fol. 36 u fol. 37 tal-process.

Rat ir-rikors tal-avukat Dr. Raphael Fenech Adami datat 5 ta' Marzu 2003, a fol. 41, fejn talab bir-rispett illi din l-Onorabbli Qorti joghgħobha gar-raguni premessa tiddifferixxi din il-kawza għal data ohra.

Rat id-digriet datat 7 ta' Marzu 2003, fejn il-Qorti kienet ser tipprovdi *seduta stante*.

Rat il-verbal datat 11 ta' Marzu 2003, fejn Dr. Vincent Galea ghall-konvenut informa lil Qorti li kiteb lill-attrici u ma kellux risposta. Inghata digriet tal-affidavit tal-partijiet b' terminu ta' erbghin (40) jum kull wieħed.

Rat il-verbal datat 24 ta' Gunju 2003, fejn il-Qorti estendit iz-zmien għall-ahhar darba għall-prezentata tal-affidavit attrici b' erbghin (40) gurnata.

Rat il-verbal datat 5 ta' Novembru 2003.

Rat in-nota tal-attrici Bridget Scinto, datata 20 ta' Frar 2004, a fol. 47, li permezz tagħha esibit l-affidavit tagħha.

Rat il-verbal datat 17 ta' Marzu 2004, fejn Dr. Raphael Fenech Adami għall-attrici talab li jigi allegat il-process tal-kawza fl-ismijiet "Bridget Scinto vs Louis Scinto" Cit. Nru. 1564/93FD (deciza fl-10 ta' Marzu 2000) – esebita a fol. 7 sa fol. 17 tal-process. Il-Qorti laqghat it-talba. Dr.

Raphael Fenech Adami ddikjara li ma jafx fejn jinsab il-konvenut.

Rat il-verbali datati 19 ta' Mejju 2004 u 4 ta' Novembru 2004.

Rat ir-rikors tal-attrici datat 22 ta' Settembru 2004, fejn talbet bir-rispett lil din I-Onorabbi Qorti sabiex joghgobha thalli l-kawza għad-data precipata ghall-finijiet biex tingħata s-sentenza minflok trattazzjoni finali.

Rat id-digriet datat 30 ta' Novembru 2004 fejn il-Qorti laqghet it-talba u halliet il-kawza għas-sentenza b'dan li tali kawza giet rikjamata għal tali skop għad-data tas-27 ta' Jannar 2004.

Rat il-provi kollha prodotti kemm f'din il-kawza u kemm fil-kawza ta' separazzjoni bejn il-partijiet li kienet gie deciza fl-10 ta' Marzu 2000 (Citaz. Numru 1564/93/FD).

Rat id-dokumenti kollha esebiti.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(I) PROVI PRODOTTI

Rat l-affidavit tal-attrici **Bridget Scinto** li gie prezentat permezz ta' nota datata 20 ta' Frar 2004, tali affidavit jinsab a fol. 48 tal-process. Dan appartix-x-xhieda u dokumenti prodotti fil-kawza ta' separazzjoni bejn il-partijiet fuq citata.

(II) PRINCIPJI LEGALI

Illi l-artikolu **19 (1)** jipprovdi li “*b'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:*”

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja

mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b'anolomija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewwga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.

(h) jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intellettwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg.

Illi ma hemm l-ebda dubju li kull talba ghall-annulament taz-zwieg trid tigi akkuratament mistharga anke peress li l-ligi hija favur il-validita' taz-zwieg u dan ghaliex l-istutuzzjoni ta' l-istess unjoni hija wahda ta'ordni pubbliku. Intant l-ezami li jrid issir sabiex tirnexxi l-azzjoni ta' din it-tip u l-principji li jirregolaw l-istess gew deskritti fis-sentenza fl-ismijiet "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fejn inghad:-

"Illi għalhekk din il-Qorti xorta għandha tidhol sabiex akkuratament tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahharnett tiddeciedi jekk l-provi prodotti wasslux ghall-konvinciment morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici għan-nullita' tal-istess zwieg".

*"Illi dan għandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita' ta' zwieg fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia** (A.C. 15 ta' Jannar, 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG" gie affermat il-principju "din il-Qorti ma keni tkun ezonerata milli tisma', u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullement mitlub (ara "**Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri**", (Prim'Awla, 4 ta' Novembru 1994); "**Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri**", (Prim' Awla, 3 ta' Ottubru 1995); "**Evelyn Agius vs John***

Borg", (Prim' Awla, 4 ta' Ottubru 1995); "**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri**", (Prim' Awla, 10 ta' Novembru 1995); "**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**", (Prim' Awla, 21 ta' Novembru 1995); "**Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip**", (Prim' Awla, 22 ta' Frar 1996); "**Alfred Tonna vs Maria Tonna**", (Prim' Awla, 31 ta' Jannar 1996); "**Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono**", (Prim' Awla, 16 ta' Settembru 1996)".

Illi dwar il-mertu ta' l-azzjoni attrici jinghad li fl-ewwel lok l-attrici ssottomettiet illi z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut għandu jigi dikjarat null inter alia abbazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid li hemm kaz ta' annullament taz-zwieg:-

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar già` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porella Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza għall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:-

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give

*and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J.**, "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated." (Montreal, 1993), p. 686).*

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

*"Kwantu għad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**" – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' nkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar*

“anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”. Il-Qorti tossegħi li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wieħed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom”.

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju I-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jingħata l-kunsens reciproku (**“Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana”** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju, 1995).

Illi li kieku I-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *“discretio judicii”* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-għurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (Forum, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif già ingħad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju id-dottrina u l-gurisprudenza *“non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò` che può compartire la vita coniugale, né un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, né infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l’uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo*

discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturità piena” (Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski” – Pompedda – Zaggia, “Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico” (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta’ Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fis-sens ta’ l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *“fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturità ` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettamente kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju”* (ara, **“Emmanuel Camilleri v. Carmen Camilleri”**, P.A., 10 ta’ Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *“Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet suffisamment, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju”* (**“Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt”**, P.A., 15 ta’ April 1996).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat **fl-artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimoniali (ara f’dan is-sens, fost ohrajn, **“Jacqueline Cousin v. Bernard Simler”**, P.A., 3 ta’ Gunju 1998; **“Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar”**, P.A. 19 ta’

Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, P.A., 2 ta’ Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta’ diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, d-diskrezzjoni ta’ gudizzju tikkonsisti f’zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’ atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F.**, “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta’ diskrezzjoni biex wiehed ikun jista’ jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konseguenti nullita’ taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’esistenza con un contratto perpetuo e

irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif gja gie indikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

"... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei riguardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole"

(Pompedda, M.F., "Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento." (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda imposibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` *"di intendere e / o di volere"*. *"L'incapacità di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale"*, jghid il-Bersini, *"rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso"* (op. cit., p. 99).

Illi għal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. **255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological*

cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea vs John Walsh**", (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jagħtu lilhom infuħom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom "*the community of life and love*".

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel referenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza m' huwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi mogħti bl-iqtar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjo'e' li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfuħhom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi ragħuni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie mogħti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgħib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu."

Illi kif ingħad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligli, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta'unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew ikkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita**

Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

"art. 19 (1) (f) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi inoltre fis-sentenza "**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**" (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttamente izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP)

1 ta' Frar 2001); “**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); “**Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**” (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); “**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**” (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); “**Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli**” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u “**Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit Nru 793/01/RCP), u “**Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi**” (P.A. (RCP) 1 t'Ottubru 2002 Cit Nru 50/02/RCP).

Illi fl-ahharnett l-artikolu **19 (1) (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqara hekk kif gej u jindika li hemm kaz ta' annulament taz-zwieg:-

(h) “*jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg*”.

Illi dan l-artikolu jitkellem dwar persuna, li ghalkemm mhux interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg. Ghalhekk, parti interdizzjoni jew mard mentali, dan l-artikolu jinkludi wkoll stat mentali temporanju li jagħmilha mpossibbli għal persuna li jaġhti kunsens validu. Ezempji ta' dan hu jekk persuna tkun taht l-effett tax-xorb, tad-droga, jew ta' dipressjoni.

Illi **John R. Keating**, fil-ktieb tieghu “**The Bearing of Mental Impairment on the Validity of Marriage. An Analysis of Rotal Jurisprudence**” f'pagina 104 jaġhti dan l-ezempju:-

“Let us take the case of the man who has determined to marry a certain girl but to carry him through the ordeal, gets drunk and expresses consent in such a state. The marriage, if it is null, is null not because of insufficient internal will, but because the act of manifestation was not a human act, a juridical act, an act capable of juridically signifying a virtually persevering internal will”.

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet izzewgu biss wara appena 54 gurnata li kienu iltaqghu ma' xulxin; fil-fatt iltaqaw fl-14 ta' Ottubru 1988 u zzewgu civilment fit-8 ta' Dicembru 1988, u dan minkejja l-fatt li kien hemm sittax il-sena differenza fl-eta' bejn il-partijiet; jidher fil-fatt li l-istess partijiet kienu ftit li xejn jafu lil xulxin, u dan jirrizulta fatali ghall-partijiet ghaliex fi ftit taz-zmien li ghamlu flimkien ghamlu hajjithom infern, anke ghaliex kif l-attrici stess tistqarr, ma jidhirx li hija rriflettiet sew x'ser tagħmel, tant li meta ghexu flimkien fl-Awstralja, l-istess zmien kien karetterizzat fi glied kontinwu, anke kif indikat fis-sentenza ta' separazzjoni ta' bejniethom datata 10 ta' Marzu 2000. F'dan il-kuntest u mill-assjem tal-provi ma' hemm l-ebda dubju li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi dan huwa wahdu bizzejjad sabiex l-istess zwieg civili tat-8 ta' Dicembru 1988 jigi ddikjarat null u bla effett pero' jirrizulta li l-istess zwieg għandu jigi ddikjarat null għar-raguni ohra u din konsistenti fil-fatt li l-konvenut eskluda mill-bidu nett taz-zwieg, li tali għaqda kellha tkun wahda permanenti u indissolubbi. Kif ukoll naqas li jaccetta li wahda mill-elementi essenziali taz-zwieg hija l-prokreazzjoni ta' l-ulied, u għalhekk il-kunsens tieghu huwa wkoll simulat u null abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (f) takl-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-kuraturi deputati in kwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkontrattat fit-8 ta' Dicembru 1988 huwa null u bla effett fil-ligi u dan *stante* li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255**, u wkoll dak tal-konvenut assenti kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255**.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet b'dan li I-kuraturi deputati jithallsu skond il-ligi.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----